

DE SCHADEVERZEKERING

Praeadvies door Prof. Mr T. J. Dorhout Mees

Hoogleraar te Utrecht

ONDERWERP DER VERGADERING

De vergadering zal zich bezig houden met de schadeverzekering. In overleg met de voorzitters der beide secties zullen de rapporteurs slechts enkele grondbeginselen belichten, die in beide wetgevingen aanleiding hebben gegeven of zouden moeten geven tot bepalingen van dwingend recht. Uit de vergelijking van het recht en van de wensen in beide landen kan dan worden afgeleid of naar eenheid in wetgeving moet worden gestreefd.

De onderwerpen zijn:

1. Het verzekerbaar belang.
2. Het verzekerbaar bedrag.
3. De verzekerde waarde en de taxatie.
4. Verzwijging en verkeerde opgave bij het sluiten der overeenkomst.
5. Risico-verzwaren.

DE NEDERLANDSE WETGEVING

Vóór de Franse revolutie bestonden in de voornaamste handelssteden van Holland plaatselijke ordonnanties betreffende zeeverzekering, waarnaast nog enkele regelingen uit de Spaanse tijd golden. Soortgelijke bepalingen golden plaatselijk of meer algemeen in andere landen, en deze regelingen hadden invloed op elkaar. Zeer bekend is de Franse Ordonnance de la Marine van 1681. Na enkele ontwerpen tot codificatie van ons handelsrecht kwam na de vereniging met België een wetboek van koophandel tot stand, dat in 1826 door de Staten-Generaal werd aangenomen. Voor zijn in werkingtreding werd het door de afscheiding van België achterhaald, waarna beide landen ook in dit opzicht hun eigen weg gingen. Was immers het Wetboek van 1826 sterk door het Franse Recht beïnvloed, in Nederland keerde men bij het nieuwe wetboek van 1835, in werking getreden in 1838, bewust meer tot het nationale recht terug. Voor zover de verzekering betreft is het wetboek nog steeds vrijwel ongewijzigd.

BEGINSELEN DER WETGEVING

Omdat de verzekering vaak werd misbruikt als een vorm van weddenschap, en omdat ook bij de echte schadeverzekering de verzekerde dikwijls onbehoorlijk voordeel trachtte te behalen door zich hoog te laten verzekeren en het ontstaan van schade te bevorderen, is grondbeginsel van onze wet gebleven, dat er een verzekeraar belang moet zijn, en dat niet meer dan de waarde van dit belang verzekerd mag worden.

Dit beginsel was gemakkelijk te verwezenlijken bij een wetgeving voor zeeverzekering. Deze betreft immers meestal slechts één enkele reis, en, wanneer een schip voor meer dan één reis tegelijk verzekerd wordt, is een regeling te treffen voor verlaging der verzekerde waarde wegens waardevermindering door het gebruik, gelijk in art. 619 K. is neergelegd. Sinds het begin der 18e eeuw echter kwam ook de brandverzekering meer en meer in zwang. Deze wordt, vooral voor onroerende goederen en inboedels, voor een aantal jaren tegelijk gesloten, waarbij zich het probleem van stijging en daling der waarden voordoet. Nu heeft onze wetgever van 1835 voorzover mij bekend voor het eerst de regeling der verzekering allereerst uit een algemene titel doen bestaan: boek I, titel 9, waarin hij later door andere wetgevers is gevolgd. Hierbij echter heeft hij zich veel te weinig weten los te maken van de transportverzekering. Hierdoor is met name de regeling van de verzekerbare waarde niet bruikbaar voor de brandverzekering en andere, later opgekomen verzekeringen op lange termijn, zoals die tegen diefstal, storm en molest van onroerende goederen en derzelve inhoud.

ONTWERP DER BEDRIJFSGROEP SCHADEVERZEKERING

In October 1950 is door een commissie, daartoe door de Bedrijfsgroep Schadeverzekering ingesteld en behalve de voorzitter uit praktijkjuristen bestaande, een ontwerp ener nieuwe wettelijke regeling van de Schadeverzekering met toelichting samengesteld. Dit ontwerp is aan Prof. MEYERS aangeboden bij wijze van advies voor dit onderdeel der hem opgedragen wetgevende arbeid. Van dit ontwerp met toelichting ontvangt U hierbij een afschrift. De opstellers van het ontwerp hebben zich uitsluitend gebaseerd op de Nederlandse rechtsopvattingen en praktijk. Zij hebben gemeend, coördinatie met het recht van België en Luxemburg aan anderen te moeten overlaten.

In het onderhavige rapport wordt uitsluitend de mening van de Nederlandse rapporteur weergegeven. Hij heeft daarbij rekening gehouden met bovengenoemd ontwerp, hij kan zich daarmee verenigen voorzover niet anders blijkt.

DE TE BEHANDELEN ONDERWERPEN

1. HET VERZEKERBAAR BELANG.

Zoals reeds hierboven is vermeld is dit het belangrijkste beginsel der Nederlandse Wetgeving. Het is neergelegd in art. 268, luidende: „De verzekering kan tot voorwerp hebben alle belang, hetwelk op geld waardebaar, aan gevaar onderhevig en bij de wet niet is uitgezonderd”.

Een definitie van hetgeen hier met belang wordt bedoeld, vindt men in art. 246, waarbij de verplichting van de verzekeraar is vastgelegd om de verzekerde „schadeloos te stellen wegens een verlies, schade, of gemis aan verwacht voordeel, welke dezelve dooreen onzeker voorval zouden kunnen lijden”.

Omdat het Nederlands en het Belgisch Recht op dit punt onderling afwijken is het van gewicht erop te wijzen dat deze omschrijvingen ieder denkbaar belang verzekeraar maken, mits het op geld waardebaar is. Indien dus de verzekerde, onverschillig uit welken hoofde, financiële schade zou lijden indien een bepaald onzeker voorval plaats vond kan hij zich daartegen verzekeren. Het is dus geheel onverschillig krachtens welke rechtsbetrekking deze schade hem zal treffen. Zo heeft naar Nederlands recht een vervoerder, die geregeld de producten van een bepaalde fabriek te vervoeren krijgt, een verzekeraar belang bij ongestoord voortduren van het bedrijf van die fabriek.

Niet alleen kan, om bij het gegeven voorbeeld te blijven, de vervoerder uitdrukkelijk dit belang laten verzekeren, doch bovendien eist de Nederlandse Wet niet, in de polis te vermelden waarin het te verzekeren belang gelegen is. Het is zelfs mogelijk dat, indien de oorspronkelijke verzekerde belang had uit hoofde van een bepaalde rechtsbetrekking en de verzekering later op een ander over gaat, deze verzekerd blijkt te zijn ook al is zijn belang in een andere rechtsbetrekking gelegen. De wet geeft hiervan een voorbeeld in art. 263. Volgens het Nederlandse Recht gaat immers bij verkoop wel het risico, doch niet de eigendom over; dit geschiedt eerst door de levering: Artikelen 1495 tot 1498 B. W. Wanneer dus art. 263 voorschrijft, dat bij verkoop en alle eigendomsovergang van verzekerde voorwerpen de verzekering ten voordele van de koper of nieuwe eigenaar loopt, is in het eerste geval het belang van de koper vóór het moment der levering niet gelegen in eigendom, doch in het feit dat de zaak, hoewel nog eigendom van de verkoper, voor zijn risico is. De praktijk gaat nog veel verder door de clausule „voor rekening van wie het aangaat” of de soortgelijke in de aanhef der beursbrandpolissen. Zo besliste het Gerechtshof te Amsterdam bij arrest van 30 Maart 1917, W. 10125, dat, terwijl aanvankelijk een hypotheekhouder zijn belang als zodanig had doen verzekeren, de eigenaar na aflossing der hypotheek als belanghebbende werd erkend.

De praktijk heeft tegen deze consequentie het bezwaar, dat zij geen rekening houdt met het recht van de verzekeraar om te weten waar de polis nu eigenlijk toe dient en dus welk soort belang verzekerd is. Met het oog hierop is in het ontwerp van de bedrijfsgroep art. 4 opgenomen. Op de mogelijkheid, ieder op geld waardebaar belang te verzekeren, maakt deze bepaling geen inbreuk.

Uit de onder nr 2 te bespreken voorschriften volgens welke tot geen hoger bedrag mag worden verzekerd dan de waarde van het belang ten tijde van het sluiten der overeenkomst, volgt m. i. dat de wetgever ook gewild heeft, dat de verzekerde — of degenen voor wiens rekening hij verzekert — een verzekeraar belang moet hebben op het oogenblik dat de verzekering gesloten wordt. Ik meen dan ook, dat dit bedoeld is met art. 250: „Indien hij, die voor zich zelf laten verzekeren, of hij, voor wiens rekening door een ander is verzekerd, ten tijde der verzekering geen belang in het verzekerde voorwerp heeft, is de verzekeraar niet tot schadeloosstelling gehouden”. Met name

meen ik dus, dat met de woorden „ten tijde der verzekering” bedoeld is het moment van het sluiten der overeenkomst.

Hoe dit zij, het voorschrift is lastig voor de praktijk. Er zijn allerlei gevallen denkbaar waarbij een verzekering volkomen bona fide gesloten wordt op goederen waar men eerst over zekere tijd belang bij zal krijgen en vooral op goederen die aanvankelijk nog slechts ten dele aanwezig zijn, zoals op de inhoud van een pakhuis. Men is dan ook algemeen art. 250 aldus gaan uitleggen, dat het verzekerbaar belang aanwezig moet zijn ten tijde dat risico gelopen wordt. Om aan alle onzekerheid een einde te maken laat het ontwerp van de bedrijfsgroep het voorschrift, dat het belang reeds ten tijde der overeenkomst of zelfs ten tijde van het begin van het risico aanwezig zou moeten zijn, varen en volstaat met de eis, dat het belang moet bestaan op het moment dat vergoeding der schade gevorderd wordt; zie art. 38 lid 1 in verband met de definitie van verzekerde in art. 2, en art. 39, lid 1. Met opzet wordt zelfs niet gesproken van een belang ten tijde van het ontstaan der schade, doch van een belang ten tijde van het geldend maken der vordering, omdat de koper van vervoerde goederen wellicht de eigendom eerst verkrijgt en zelfs het risico eerst heeft te dragen na het moment waarop de schade is voorgevallen, maar hij toch in de praktijk degen is die de claim bij de verzekeraars indient. Dit punt hangt nauw samen met het verzekerbaar bedrag, onder nr. 2 te behandelen.

2. HET VERZEKERBAAR BEDRAG.

Zoals in de aanhef reeds is opgemerkt heeft de Nederlandse Wetgever als tweede waarborg tegen de mogelijkheid, dat de verzekerde voordeel zou hebben bij het voorvallen van schade, voorgeschreven dat geen hoger bedrag mag worden verzekerd dan het belang waard is. Dit is allereerst neergelegd in art. 253 lid 1: „Verzekering, welke het beloop van de waarde of het wezenlijk belang te boven gaat, is alleen geldig tot het beloop van hetzelfde”. Daarmede moest natuurlijk gepaard gaan het voorschrift, dat een tweede verzekering voor dezelfde tijd en tegen hetzelfde gevaar op reeds tot hun volle waarde verzekerde voorwerpen nietig is, art. 252, waarnevens de artikelen 277, 278 en 279 enkele speciale regelingen op dit terrein geven. Dit systeem wordt door alle mij bekende wetgevingen gevolgd.

Moelijkheid ontstaat bij stijging of daling der waarde van het verzekerd belang tijdens de duur der verzekering. Men denke aan een voor tien jaar verzekerd huis, voor een bedrag van f 10.000. Volgens het systeem der wet is deze verzekering alleen dan tot het volle bedrag geldig indien het huis bij de aanvang van die 10 jaren tenminste f 10.000 waard was. De verzekering blijft geldig al daalt de waarde daarna tot f 5.000. Is daarentegen het huis aanvankelijk f 5.000 waard en wordt dit later door prijsstijging f 10.000, de verzekering is en blijft slechts geldig voor f 5.000. In het eerste geval is de verzekerde dus tenslotte te hoog verzekerd, hetgeen de wet juist wil vermijden, in het tweede geval is hij te laag verzekerd. Het is dan ook duidelijk dat het moment voor vergelijking van de verzekerde som en de werkelijke waarde niet dat van het sluiten der verzekering, maar dat van het voorvallen der schade behoort te zijn.

Deze en dergelijke overwegingen brachten de commissie uit de bedrijfs-groep er toe, radicaal met het bestaande stelsel te breken en voor te schrijven dat een belang tot ieder bedrag kan worden verzekerd: art. 12 eerste zin. De enige uitzondering wordt meteen daarna genoemd. Zij is ontleend aan art. 40 lid 2 van het ontwerp-van DIEVOET. De vermelding dezer uitzondering is echter nauwelijks nodig, want art. 38 lid 2 schrijft voor, dat de verzekerde geen vergoeding zal ontvangen die zijn schade overtreft, behoudens de invloed van voortaxatie waarover hieronder zal worden gesproken. Wel zou te hoge taxatie tot te hoge vergoeding kunnen leiden, doch zodra sprake is van bedrog in de taxatie is de gehele verzekering reeds nietig volgens art. 27. De schadeberekening van art. 34 gaat van hetzelfde beginsel uit en is dan ook, indien de waarde niet vooraf is getaxeerd, gebaseerd op de waarde ten tijde der schade. Dit art. bevat echter geen dwingend recht, art. 38 natuurlijk wel.

Naast de in art. 12 gegeven vrijheid, ieder gewenst bedrag te doen verzekeren, had een verbod van dubbele verzekering geen zin. Deze blijft echter onderworpen aan het voorschrift van art. 38, lid 2. De aansprakelijkheid der verzekeraars en hun onderling verhaal worden in de volgende leden van art. 38 geregeld op een wijze, overeenkomend met de praktijk o.a. in Engeland.

3. DE VERZEKERDE WAARDE EN DE TAXATIE.

De Nederlandse wet schrijft niet in het algemeen voor, welke soort waarde verzekerd mag worden of geacht moet worden verzekerd te zijn. Slechts bij enkele bijzondere takken van verzekering wordt hierover iets gezegd, zoals in art. 288 jo. 289 over de verzekering met herbouwplicht, en in art. 612 en volgende voor zeeverzekering op goederen, hoewel in het laatste geval nog niet met zoveel woorden wordt gezegd wat met werkelijke waarde bedoeld wordt. De algemene opvatting is, dat iedere waarde, mits op geld waardeerbaar, mag worden verzekerd. Een voorschrift, dat een bepaald soort waarde geacht wordt verzekerd te zijn tenzij anders blijkt, kent onze wet niet. Naar omstandigheden moet dan ook worden beslist welke waarde bedoeld is, met name verkoop- dan wel vervangingswaarde. Dit laatste kan bij hoge bouwkosten en lage huuropbrengst of slechte gang van het in een gebouw uitgeoefend bedrijf een zeer groot verschil maken. Grote moeilijkheden ontstaan bij partiële schade, waarbij het immers geredelijk kan voorkomen dat deze steeds moet worden hersteld om het gehele gebouw weer zijn volle waarde te doen herkrijgen, terwijl het niet de bedoeling was, het wellicht reeds oude gebouw in zijn geheel naar herbouwwaarde te verzekeren. De verzekerde zou in zulk een geval dan ook partiële schade op basis van herstelkosten, dus herbouwwaarde, voorgoed willen zien, doch totaal verlies slechts op basis van verkoop- of bedrijfswaarde, waarop de verzekerde som dan ook wel zal zijn berekend, evenals de premie. Deze laatste omstandigheid weerhoudt de assuradeuren van de vergoeding van gedeeltelijke schade op hogere basis. Om dergelijke moeilijkheden te vermijden heeft de commissie uit de bedrijfsgroep in art. 23, lid 2 voorgesteld, dat de verkoopwaarde aan de overeenkomst ten grondslag zal liggen tenzij een andere bedoeling blijkt. Op welke wijze dit kan blijken is geheel in het midden gelaten. Een bedingende polis is niet nodig.

Belangrijker is het volgende. De praktijk gevoelt sterk de behoefte aan zekerheid omtrent het bij totaal verlies uit te keren bedrag. Bij transportverzekering van goederen, waar de verzekeringsperiode kort is, is hier geen moeilijkheid. Anders staat het met de verzekering te land, met name de brandverzekering. Handel en bedrijfsleven willen op de verzekering kunnen rekenen onafhankelijk van prijsschommeling. Hierom liet onze wetgever taxatie der waarde toe. Hoewel SCHELTEMA, pag. 181 v., daar anders over denkt is de gangbare opvatting dat onze wet drieërlei mogelijkheid kent: a. de open polis. Omtrent de waarde der verzekerde zaak is niets overeengekomen of tevoren vastgesteld en de verzekerde zal dus tot staving van zijn vordering tot schadevergoeding de waarde ten tijde van het voorvallen der schade volledig moeten bewijzen. b. partijen kunnen omtrent de waarde der verzekerde zaak overeenkomen en die waarde in de polis uitdrukken. Die waarde geldt dan als de juiste ook op het ogenblik der schade, doch, indien de verzekeraar aannemelijk maakt dat de waarde minder is, moet de verzekerde nader bewijs bij brengen, terwijl de verzekeraar ook rechtstreeks tegenbewijs kan leveren. c. indien de waarde vooraf door deskundigen is getaxeerd is zij voor de verdere duur van het contract onaantastbaar tenzij de verzekeraar bedrog bewijst. Aldus in het kort de Artt. 273, 274 en 275. De praktijk heeft nog getracht, de taxatie door partijen onaantastbaar te maken met de clause dat partijen haar zouden eerbiedigen alsof zij door deskundigen was gedaan, maar de rechter heeft deze clause steeds ongeldig geoordeeld. Zie b.v. Hoge Raad 20 Juni 1924, W. 11258, N. J. 1924 pag. 888. Taxatie door deskundigen komt zeer veel voor. Zij is vrijwel regel bij de brandverzekering ter beurze.

Het is duidelijk dat aan deze regeling een groot bezwaar kleeft. Ook indien de taxatie door deskundigen juist was op het moment dat zij werd gedaan blijft zij onaantastbaar ook al loopt daarna, b.v. door algemene malaise en prijsdaling, de waarde sterk achteruit. Bij totaal verlies is de verzekerde onherroepelijk gerechtigd tot een uitkering die een grote winst voor hem betekent. Het moreel risico wordt dan groot. Hier komt het algemeen belang in botsing met de wensen van bona fide verzekerden, die tevoren en liefst eens en vooral willen weten waar zij met de verzekering aan toe zijn.

De commissie uit de bedrijfsgroep heeft als basis voor haar oplossing het wettelijk systeem behouden, doch op grond van wijziging in de waarde tijdens de duur der verzekering wil zij wijziging in het getaxeerde bedrag en in verband daarmee in de verzekerde som mogelijk maken. De regeling is zo opgezet, dat de wederpartij een redelijke tijd heeft, zich over het voorstel van den ander te beraden en de nodige maatregelen te nemen. Dit is neergelegd in art. 25. Daarnaast laat art. 26 steeds het bewijs toe dat de verzekerde zaak door een haar speciaal betreffende oorzaak, b.v. buiten de verzekering vallende beschadiging, in waarde is gedaald. Art. 27 tenslotte geeft een iets ruimere omschrijving van bedrog en de gevolgen daarvan, dan het bestaande artikel 275.

Met het bovenstaande ware echter nog niet elke moeilijkheid opgelost. De kans blijft immers bestaan, dat een gebouw verzekerd is naar herbouwwaarde, eventueel getaxeerd, en dat dit bedrag op zichzelf niet te hoog is, maar dat de verkoopwaarde of de bedrijfswaarde veel lager is. Ook dan kan

totaal verlies voor de verzekerde zeer voordelig worden, met alle gevolgen van dien.

Tegenover dit vraagstuk staan de behoeften van de grote bedrijven, die steeds ter beurze verzekerd zijn, tegenover die van wat men het provinciale bedrijf pleegt te noemen: de verzekering van betrekkelijk kleine posten door maatschappijen rechtstreeks aan particulieren. Bij de eerste groep domineert de behoefte aan zekerheid en achten de verzekeraars het moreel risico gering, bij de tweede groep is het juist omgekeerd. Dit leidde er toe dat de commissie hierover niet tot overeenstemming kon komen, doch de verschillende standpunten in drie verschillende artt. 35, n.l. A., B. en C., neerlegde met uitvoerige toelichting waarnaar ik moge verwijzen. Naar mijn persoonlijke mening moet aan tekst B. de voorkeur worden gegeven. Allereerst garandeert deze bepaling den verzekerde vergoeding der verkoopwaarde indien hij niet herbouwt. Hij zal deze vergoeding ontvangen al was hem bij de overeenkomst herbouwplicht opgelegd, want het artikel zal dwingend recht zijn.

Het schijnt mij echter ongewenst, met de bepaling als onder A. geformeerd te volstaan. Dit zou immers mogelijk maken dat, indien wel herbouwwaarde is verzekerd doch niet uitdrukkelijk een herbouwplicht is opgelegd, herbouwwaarde wordt ontvangen terwijl niet herbouwd wordt. Voor het provinciale bedrijf zou dit grote gevaren met zich brengen. Bepaling C. daarentegen zou aan de taxatie alle waarde ontnemen, hetgeen voor de beursverzekering onaanvaardbaar ware en de concurrentie met de buitenlandse markt onmogelijk zou maken. Oplossing B. maakt de bona fide taxatie onaanvaardbaar. Als enig bezwaar ertegen kan worden aangevoerd dat hetzelfde geldt voor een taxatie, die in wezen de herbouwwaarde noemt doch zogenaamd geschiedt naar verkoopwaarde. Mijns inziens behoeft echter de wetgever niet van een vooropgezette bedoeling van partijen tot wetsontduiking uit te gaan. Bovendien dreigt het gevaar van nietigheid der gehele verzekering via het ontworpen art. 27. De daarin gebruikte term „bedrog” ware bij aanvaarding van de regeling van art. 35 B. nog iets te verruimen.

4. VERZWIJGING EN VERKEERDE OPGAVE BIJ HET SLUITEN DER OVEREENKOMST.

Art. 251, een reeds zeer oud rechtsbeginsel weergevende, bepaalt hieromtrent het volgende: „Alle verkeerde of onwaarachtige opgave, of alle verzwijging van aan den verzekerde bekende omstandigheden, hoezeer te goeder trouw aan diens zijde hebbende plaats gehad, welke van dien aard zijn, dat de overeenkomst niet, of niet onder dezelfde voorwaarden zoude zijn gesloten, indien de verzekeraar van den waren staat der zaak had kennis gedragen, maakt de verzekering nietig”.

Naar mijn mening geeft dit art. in het algemeen een juiste en in de praktijk vrij gemakkelijk te hanteren regeling. Er zijn echter enkele gevallen waarin het niet voorziet.

In de eerste plaats is een bezwaar, dat de verzekeraar bij het sluiten der overeenkomst de verzekerde de indruk kan hebben gegeven dat omtrent bepaalde feiten geen opgaaf nodig was. Hieromtrent bevat het art. geen enkele

reserve. Hoewel de rechtspraak hier de verzekerde wel pleegt te helpen was een duidelijke regeling wenselijk, welke de commissie uit de bedrijfsgroep in art. 19 heeft beproefd.

Een tweede leemte is, dat de verzekerde een bij het sluiten der verzekering begane fout niet kan goed maken. Het voorgestelde art. 20, lid 1, 2 en 3 opent hem daartoe de mogelijkheid, zelfs als hij aanvankelijk te kwader trouw was, mits nog generlei schade is gevallen. De regeling is verder zo getroffen, dat den verzekeraar niet het doorlopen der verzekering tegen zijn wil kan worden opgedrongen.

Een derde bezwaar is, dat de verzekering nietig is ook al betref de verzwijging of verkeerde opgave een omstandigheid die met de voorgevallen schade geen verband hield. Voor dit geval helpt het voorgestelde art. 20, lid 4 den verzekerde, mits hij zijn goede trouw bewijst.

Naar mijn mening is het eerste hier boven genoemde bezwaar tegen het bestaande art. 251 in het ontworpen art. 19 nog niet voldoende ondervangen. De aanhef van dit artikel zou bijvoorbeeld aldus kunnen luiden: „De verzekeringnemer is verplicht, voor het sluiten der overeenkomst alle feiten, die hij kent of behoort te kennen en welke naar hij weet of behoort te weten van belang zijn enz”. Een dergelijke toevoeging legt op de verzekeringnemer een redelijke plicht, zich zowel van alle in aanmerking komende feiten als van de vraag, welke feiten in aanmerking komen, op de hoogte te stellen. De verzekeraar kan hem dan van mededeling vrijstellen gelijk reeds in art. 19 is gedaan.

5. RISICOVERZWARING.

Hieromtrent bevat de Nederlandse wet in het algemeen deel geen enkel voorschrift. Alleen voor de brandverzekering op gebouwen schrijft art. 293 voor, dat risicoverzwinging volgens het criterium van art. 251, door verandering van bestemming veroorzaakt, de verplichting van de verzekeraar doet ophouden. Dit wordt allerwegen als een ernstige leemte gevoeld. Er zijn dan ook verschillende pogingen gedaan, de verzekeraar hier te beschermen op grond van een rechtsconstructie, aan algemene beginselen ontleend, doch geen dier pogingen heeft algemene instemming kunnen verwerven.

De commissie uit de bedrijfsgroep heeft een algemene regeling ontworpen. Zij is beperkt tot wijziging in de feitelijke toestand, de verzekerde zaak in het bijzonder betreffende. Een in het algemeen toegenomen kans op schade, zoals dreigende of uitgebroken oorlog bij molestverzekering, mag natuurlijk geen beroep op risicoverzwinging wettigen. Voorts is de regeling beperkt tot verzwinging van het risico in belangrijke mate. Zij is niet beperkt tot verzwinging, door toedoen van de verzekerde ontstaan, doch deze is echter slechts tot mededeling verplicht nadat hij er kennis van kreeg, en wel binnen 7 dagen. Aldus de betekenis van het voorgestelde Art. 21, lid 1. In de leden 2, 3, en 4 wordt de verdere regeling gegeven, analoog aan die van art. 28.

VERHOUDING DER TRANSPORTVERZEKERING TOT VERZEKERING IN HET ALGEMEEN.

Zoals reeds in de aanhef van dit rapport is opgemerkt houdt de bestaande Nederlandse wet teveel rekening met de transportverzekering en te weinig met die in het algemeen. De grondgedachte van verschillende artikelen van de negende titel van boek 1, wetboek van Koophandel is slechts voor de transportverzekering aanvaardbaar. Daarnevens wijdt boek 2 in titel 9 vele artikelen aan nadere uitwerking. Het ontwerp van de Bedrijfsgroep heeft daarentegen een algemeen deel, dat bedoeld is voor alle soorten schadeverzekering, waarnevens aan de bijzondere takken betrekkelijk weinig artikelen zijn gewijd. Deze bevatten, wat de transportverzekering betreft, enkele afwijkingen van het algemeen deel.

Aangezien de besprekingen zich slechts op het terrein der verzekering in het algemeen zullen bewegen geef ik slechts ter oriëntatie enkele korte aanduidingen omtrent de transportverzekering.

Punten 1 en 2:

Hieromtrent bevat de bestaande wet in het tweede boek enkele bijzondere regelingen, die mij niet van principieel belang schijnen. Het ontwerp van de bedrijfsgroep stelt geen bijzondere bepalingen voor de transportverzekering voor. Alleen de schaderegeling, die met punt 2 verband houdt gelijk uit het hierboven gestelde blijkt, is in de artikelen 73 t/m 88 geregeld, zonder dat hierbij principieel wordt afgeweken van het in het algemeen deel voorgestelde.

Punt 3:

De bestaande wet geeft hierover in boek 2 enkele bepalingen waarin niet van de beginselen van het algemeen deel wordt afgeweken.

Het ontwerp der bedrijfsgroep stelt daarentegen in art. 70 een belangrijke afwijking van het algemeen deel voor. Overeenkomstig de praktijk bij transportverzekering wordt immers voorgesteld, dat de verzekerde som als waarde van de verzekerde zaak zal gelden. Gelijk van elk artikel, waaruit niet het tegendeel blijkt, kan men ook van deze bepaling bij de overeenkomst afwijken maar in het algemeen heeft de verzekerde som de kracht van een taxatie door deskundigen. Bovendien blijft deze taxatie 12 maanden van kracht, daar het recht, het bedrag te doen wijzigen, gelijk dat in art. 25 is omschreven, slechts na 12 maanden kan worden uitgeoefend. Deze termijn kan bij de overeenkomst niet worden verlengd. Men kan dus de verzekerde som niet langer dan 12 maanden als waardeandauiding onaantastbaar maken.

Punt 4:

Hieromtrent bevatten noch de bestaande wet noch het ontwerp van de bedrijfsgroep speciale bepalingen voor de transportverzekering.

Punt 5:

De bestaande wet wijdt, zoals reeds is vermeld, hieraan alleen een bepaling voor brandverzekering. Boek 2 bevat hieromtrent niets.

Art. 21 van het ontwerp der bedrijfsgroep stelt de reeds besproken algemene bepaling voor. De commissie oordeelde dit voorschrift echter in het algemeen voor de transportverzekering niet wenselijk. Het zou daar minder

tot bescherming van de rechtmatige belangen van de verzekeraar dan tot het uitlokken van onbehoorlijk verweer leiden. Daarom stelt art. 62 het in art. 21 voorgeschrevene buiten werking, zij het met dien verstande dat men natuurlijk wel bepalingen over risicoverzwaaring in de polis mag opnemen.

NEDERLANDSE LITERATUUR

- J. G. L. NOLST TRENTÉ: Brandverzekering, 2^e druk 1921 (de erven Bohn).
- F. P. GUÉPIN: Proeve ener vergelijking van Nederlandsch en Duitsch brandverzekeringsrecht, 1934 (M. Nijhoff).
- P. N. DE VRIES D'AMBLÉE: De schadeverzekeringsovereenkomst in de Fransche wet van 13 Juli 1930, 1938 (van Marken, Delft).
- Handelingen Nederlandsche Juristenvereniging 1939: Behoevende bepalingen van schadeverzekeringsrecht, opgenomen in de artt. 246/283 W. v. K., wijziging? (deel I tweede stuk en II, p. 121 v.).
- C. W. STAR BUSMANN: De verzekerbare en de verzekerde waarde in het wordende recht; Oratie Utrecht 1934. (de erven Bohn).
- W. E. BOELES: Verzekerbare en verzekerde waarde; bekroond antwoord op prijsvraag Vereniging Handelsrecht, uitgave dier vereniging.
- T. J. DORHOUT MEES: Behoeven de bepalingen in het W.v. K. betreffende de verzekerbare en verzekerde waarde wijziging en zo ja in welken zin? W.P.N.R. 1947, nrs. 3976/9.
- H. J. SCHELTEMA: Verzekeringsrecht, 1945 (deel IV, eerste stuk, van M. POLAK, Handboek Nederlandsch Handelsrecht enz.; Wolters).
- T. J. DORHOUT MEES: Schadeverzekeringsrecht, 1947 (Tjeenk Willink, Zwolle).

NEDERLANDSE LITERATUUR OVER BELGISCH RECHT.

- T. J. DORHOUT MEES: Het verzekeringsrecht in België en Nederland, 1948 (de Sikkel, Antwerpen, en L. J. Veen, Amsterdam).
- N. L. C. FONKERT: Beschouwingen over de wetgeving op de verzekeringsovereenkomst, 1950 (M. Nijhoff) Dit is een commentaar op het ontwerp- VAN DIEVOET.